

відношення до партнера як до сексуального об'єкта; тривале утримання від сексуальних контактів без поважних причин; прояв виключних ревнощів; примушення дивитись та/чи повторювати порнографічні дії. З огляду на те, що вище перелічені дії (невичерпний перелік) не утворюють склад злочину та, відповідно, відповідальність за них не передбачена Кримінальним кодексом України, на нашу думку, доцільним є встановлення адміністративної відповідальності за такого роду діяння.

На наш погляд, на сучасному етапі держава не в змозі фінансувати в необхідному обсязі спеціалізовані установи для жертв насильства в сім'ї, тому необхідно залучати до цієї справи благодійні організації та меценатів за допомогою прийняття закону «Про пільгове оподаткування благодійної діяльності».

Таким чином, аналіз чинного законодавства дозволив зробити висновок про те, що нормативно-правова база України щодо попередження насильства в сім'ї потребує серйозного та негайного вдосконалення, вимагає уваги з боку держави, правоохоронних органів та соціальних служб, відповідного реформування органів, які займаються даним питанням.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про попередження насильства в сім'ї» від 15.11.2001 р. № 2789-III // ВВР України. – 2002. – №10. – Ст.70.
2. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства стосовно протидії насильству в сім'ї» від 25.09.2008 р. № 599-17 // ВВР України від 27.03.2009 – 2009 р. – № 13. – Ст. 153.
3. Сімейний кодекс України. Коментар основних положень / Упоряд. М.І. Хавронюк. – К.: Літера ЛТД, 2006. – 128 с.

Когунь Андрій Миколайович

*начальник ізолятора тимчасового тримання
Кам'янець-Подільського МВ УМВС України в
Хмельницькій області, капітан міліції*

Громадський контроль за діяльністю спецустанов органів внутрішніх справ України

З 2000 року у діяльності ОВС України чітко окреслюється орієнтація на європейські стандарти у сфері забезпечення правопорядку та більш широку імплементацію ратифікованих міжнародних угод з дотримання прав людини [1].

Так, у 2000 році було підготовлено програму розвитку діяльності ізоляторів тимчасового тримання, посилені спеціально-юридичні гарантії свободи та особистої недоторканості громадян у разі затримання, арешту та утримання під вартою. З метою недопущення тортур та інших форм насильства у спецустановах міліції відомчими нормативними актами МВС України було передбачено більш суворе обмеження можливостей застосування заходів фізичного впливу та спецзаходів до правопорушників. Прикладом цього є Наказ МВС України від 02.12.2008 р. № 638 «Про затвердження Правил внутрішнього розпорядку в ізоляторах тимчасового тримання органів внутрішніх справ України», який заєрестрований в Міністерстві юстиції України 12 лютого 2009 р. за № 137/16153. Дані «Правила внутрішнього розпорядку в ізоляторах тимчасового тримання органів внутрішніх справ України» розроблено згідно із Законами України «Про попереднє ув'язнення», «Про міліцію», Кримінально-процесуальним кодексом України та іншими нормативно-правовими актами. Прийняття цього документу стало наслідком тих кроків, які робить МВС у сфері дотримання прав людини як один з пріоритетів відомчої політики, набуває нового наповнення. На відміну від радянських часів та перших років незалежності, акцент було зроблено на встановлення режиму відкритого співробітництва з громадськими (правозахисними) організаціями, адекватного реагування на їх запити і пропозиції, вільного доступу до нетаємної інформації, активного залучення до заходів, що здійснюються ОВС у сфері охорони прав і законних інтересів громадян.

Два роки тому Україна ратифікувала Факультативний протокол до Конвенції ООН проти катувань, який сам набрав чинності 22 червня 2006 р. Президент підписав ратифікаційний закон, і всі очікували на імплементацію положень протоколу; тим більше, що

проблема застосування катувань, особливо правоохоронними органами, як була, так і залишається дуже гострою. Але ця проблема не втратила своєї актуальності й зараз.[2]

У 2006 році мобільні групи моніторингу дотримання конституційних прав та свобод людини в ізоляторах тимчасового тримання (ІТТ) спільно із службою внутрішньої безпеки Міністерства внутрішніх справ України викрили 385 порушень у цих установах. Ідея створення таких груп з'явилася в Харківському університеті внутрішніх справ, і 31 серпня 2005 року керівник МВС видав відповідний наказ. До складу групи входять фахівці міністерства і представники правозахисних організацій, які дістали змогу обстежувати побутові умови та стан із дотриманням прав людини в камерах ізоляторів тимчасового тримання в райвідділах міліції по всій Україні. Так виникла нова форма громадського контролю за діяльністю міліції, що не суперечить чинному законодавству. Про це йшлося під час міжнародної конференції «Впровадження механізму моніторингових інспекцій ізоляторів тимчасового тримання Міністерства внутрішніх справ України», яка відбулася в Києві за підтримки Верховної Ради, офісу координатора проєктів ОБСЄ в Україні, Громадської ради з дотримання прав людини при МВС та Харківського інституту соціальних спостережень. У Європі практика такого моніторингу досить ефективна, в Україні вона перебуває в процесі становлення. Хоча вже нині можна стверджувати: згадані групи стали елементом національного механізму виконання Україною вимог факультативного протоколу Конвенції ООН проти тортур. А фахівці вважають це явище унікальним, адже ініціатива громадського контролю вийшла із системи органів внутрішніх справ. [3]

Ініціативи МВС України, громадських та міжнародних організацій стосовно створення та розвитку діяльності мобільних груп з моніторингу дотримання прав людини в органах та підрозділах МВС можна розглядати як позитивне намагання одного правоохоронного відомства до здійснення моніторингової та попереджувальної діяльності, а з другого боку, до формування моделі, яка може згодом використовуватися на національному рівні. При цьому мобільні групи не підміняють національного превентивного механізму і не відміняють необхідності його створення.

Успішність досвіду роботи мобільних груп визнана міжнародними організаціями, світовою спільнотою. Так, під час звітування України в Раді ООН з прав людини в травні 2008 р. у виступах з приводу її доповіді представники двадцяти трьох країн відзначили як серйозне досягнення створення та діяльність мобільних груп. Комісар Ради Європи Томас Хаммерберг також підтримав спільну ініціативу української міліції та громадськості. Цей висновок дає підстави прогнозувати можливість поширення такої діяльності на інші правоохоронні органи, які мають у своєму відомстві місця позбавлення волі, перш за все на Державний департамент України з питань виконання покарань, а також інші державні структури, до яких входять установи, перебування в котрих є певним обмеженням свободи, – міністерства охорони здоров'я, оборони, праці та соціальної політики, освіти та науки України тощо.

Така робота має відбуватися з урахуванням принципів відкритості, обговорення, залучення інститутів громадянського суспільства, науковців, міжнародних та неурядових організацій, як це рекомендує Підкомітет з попередження Комітету ООН проти тортур: «національні превентивні механізми мають бути створені публічно, за участі усіх агентів громадянського суспільства з попередження катувань і на прозорих засадах». Знаючи досвід та реалії України, можна передбачити, що саме прозорість та публічність може стати найбільшим викликом у цій сфері для нашої держави.

Список використаних джерел:

[1] Мартиненко О.А.д.ю.н., доцент «Діяльність МВС України в галузі захисту прав людини» сайт Управління моніторингу дотримання прав людини в діяльності органів внутрішніх справ <http://umdpl.i.nfo/>.

[2] Катерина Левченко. джерело: huma.n-rights.u.nia.n.net 19.01.2009, *Голос України* «Як Україна забезпечує захист громадян від катувань».

[3] О.Федоровська газета «Хрещатик» 8 грудня 2006 року, п'ятниця №183 (2978) «Ізолятори тимчасового тримання під моніторингом» О.Федоровська.